

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnan vuoden 2021 arviointikertomukseen

Sosiaali- ja terveyslautakunta 24.08.2022 § 120
559/00.03.00.00.01/2022

Valmistelija

vt. sosiaali- ja terveyspalveluiden johtaja Anneli Pahta, anneli.pahta@salo.fi, puh. 044 778 6000, terveyspalveluiden johtaja, vastaava lääkäri Petri H Salo, petri.h.salo@salo.fi, 02 772 3650 ja sosiaalipalveluiden johtaja Eeva Purhonen, eeva.purhonen@salo.fi, 02 778 3000

Yleistä

Tarkastuslautakunnan vuoden 2021 arviointikertomuksesta nousee esille kolme keskeistä havaintoa. Ensinnäkin kaupungin henkilöstö. Useat kaupungin toimialat ovat nostaneet keskeisimmäksi haasteekseen henkilöstön saatavuuteen ja rekrytointiin liittyvät vaikeudet. Osaavan ja sitoutuneen henkilöstön riittävyys on välttämätön edellytys kaupungin toimintakyvylle.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että arviointikertomuksessa toistuu vuodesta toiseen samoja asiakokonaisuuksia, joiden kuntoon saattaminen ei ole edennyt. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi kaupungin päätöksentekokyky, talouden tasapainottaminen ja Salon sairaalaan liittyvä edunvalvonta.

Tarkastuslautakunta huomauttaa lisäksi, että toimintakertomukseen laadittavien tekstien tulee olla kuvaavia ja informatiivisia kuluneen vuoden toiminnasta. Lisäksi arviointikertomukseen annetut vastineet ovat olleet osin hyvinkin ylimalkaisia.

5.3 Henkilöstö

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että erityisesti sosiaali- ja terveys- sekä varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvointiin ja rekrytointiin tulee kiinnittää huomiota. Näillä aloilla henkilöstön jaksaminen, vaihtuvuus ja rekrytointi on myös kasvava valtakunnallinen haaste ja vaikuttaa suoraan palvelutuotantoon

Vastaus:

Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön rekrytointi on jatkunut haasteellisena. Työntekijöiden jaksamisen ja kuormituksen keventämiseksi henkilöstön määrän lisääminen on avaintekijä. Käytössä olevilla rekrytointikeinoilla ei ole saavutettu henkilöstön määrässä tavoiteltua tasoa ja uusia keinoja pyritään edelleen löytämään.

8.1. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut

Salon sairaala

Tarkastuslautakunta näkee tärkeänä, että Salon sairaalan hanke etenee. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että Salon sairaalan uudistamisen ja rakennusprojektin edistämisen lisäksi on tärkeää varmistaa Salon sairaalan pysyminen toisena alueen päivystävänä sairaalana. Kyseessä on yksi Salon kaupungin strategian kärkihankkeista, johon liittyvä edunvalvontatyö vaatii erityistä panostusta.

Vastaus:

Salon uuden sairaalan rakennusprojektia sekä Salon sairaalan merkitystä alueellisessa sairaalaverkostossa edistetään säännöllisellä yhteistyöllä yhdessä sairaanhoitopiirin kanssa. Hankkeen ohjausryhmä

kokoontuu säännöllisesti ja Salon kaupungin osalta ohjausryhmää vetää kaupunginjohtaja. Rakennushankkeen toteutus on siirtynyt osaksi Varsinais-Suomen hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa.

Strategian toteutuminen

Tarkastuslautakunta pitää huolestuttavana sitä, että kaupungin strategia koetaan osin vaikeasti ymmärrettävänä ja sitä ei pystytä viemään käytännön tasolle. Strategian ja tuloskorttien selkeyttämiseen tulee kiinnittää tarkempaa huomiota, jotta strategia siirtyy käytäntöön.

Vastaus:

Salon kaupungin strategiaa ollaan uudistamassa ja osana tätä työtä arvioidaan myös strategian ja tuloskorttien ymmärrettävyyttä. Sote-palveluiden osalta Varsinais-Suomen hyvinvointialue on rakentamassa ajankohtaisesti hyvinvointialuestrategiaa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota, että henkilöstövajaus ja sen aiheuttamat seuraukset nostavat kaupungin toimintakustannuksia ja vaikeuttavat pahimmillaan palvelutuotantoa. Pitkään jatkuessaan henkilöstövajaus johtaa myös työntekijöiden ylikuormittumiseen, sairastavuuteen ja vaihtuvuuteen, mikä heikentää henkilöstötilannetta entisestään.

Vastaus:

Terveyspalveluiden henkilöstövajaus on tunnistettu ja osittain jo realisoitunut riski. Henkilöstön rekrytointia on lähdetty tukemaan myös henkilöstön ostopalveluilla. Johtuen erittäin haasteellisesta henkilöstömarkkinasta käytössä olevin keinoin (tehostettu rekrytointi, ostettava rekrytointiapu, oppilaitosyhteistyö, vuokrahenkilöstö) ei ole saavutettu henkilöstön määrässä tavoiteltua tasoa. Vaje jakautuu terveyspalveluissa epätasaisesti eri tulosyksiköiden yli, suurimmat haasteet ovat hoitohenkilöstön saatavuudessa kolmivuorotyöhön. Vastaava ilmiö on näkyvissä sote-sektorilla myös alueellisesti sekä valtakunnallisesti.

Tarkastuslautakunta arvioikin, että osin toimistohenkilöstön tai muun hallinnollista työtä tekevän henkilöstön palauttaminen yksiköihin voisi huomattavasti tehostaa toimintaa ja vapauttaa esimiesten työtä johtamiseen ja myös toiminnan kehittämiseen.

Vastaus:

Terveyspalveluihin on vuodelle 2022 palkattu uutta toimistohenkilöstöä, joka mahdollistaa esimiestyön uudelleenjärjestelyä. Johtamisjärjestelmä ja esimiesketjut tulee tarkasteluun hyvinvointialueelle siirtymisen yhteydessä.

8.1.1 Avoterveydenhuolto

Tarkastuslautakunta nostaa esiin positiivisena huomiona, että terveyspalveluissa on osaavan ja sitoutuneen henkilöstön ansiosta onnistuttu haasteellisesta tilanteesta huolimatta turvaamaan toimintojen jatkuminen ja lakisääteisten määräaikaisten noudattaminen.

Lautakunta huomauttaa kuitenkin, että tilanne kuormittaa henkilöstöä ja voi pitkään jatkuessaan muodostua riskitekijäksi työssä jaksamiselle.

Vastaus:

Henkilöstön kuormitus avoterveyspalveluissa on tunnistettu ja osittain jo realisoitunut riski. Henkilöstön rekrytointia on lähdetty tukemaan myös henkilöstön ostopalveluilla. Johtuen erittäin haasteellisesta henkilöstömarkkinasta käytössä olevin keinoin (tehostettu rekrytointi,

ostettava rekryointiapu, oppilaitosyhteistyö, vuokrahenkilöstö) ei ole saavutettu henkilöstön määrässä tavoiteltua tasoa. Henkilöstön kuormitustasoa on pyritty hallitsemaan myös mm. priorisoimalla työtehtäviä.

Tarkastuslautakunta huomauttaa, että kaupungin tulee varmistaa hoitoketjujen toimivuus kiinnittämällä huomiota jatkohoitopaikkojen ja niitä varten tarvittavan henkilöstön riittävyyteen.

Vastaus:

Terveyspalveluiden henkilöstövajaus on tunnistettu ja osittain jo realisoitunut riski. Henkilöstön rekryointia on lähdetty tukemaan myös henkilöstön ostopalveluilla. Johtuen erittäin haasteellisesta henkilöstömarkkinasta käytössä olevin keinoin (tehostettu rekryointi, ostettava rekryointiapu, oppilaitosyhteistyö, vuokrahenkilöstö) ei ole saavutettu henkilöstön määrässä tavoiteltua tasoa. Jatkohoitopaikkojen riittävyyttä pyritään tukemaan osaltaan myös terveyskeskussairaalan vuodeosastojen uudelleenorganisoinnin ja profiloinnin keinoin.

8.1.3. Kotisairaala ja päivystys

Tarkastuslautakunta toteaa, että kotisairaalan resursseihin tulee tulevaisuudessa kiinnittää erityistä huomiota, koska kotisairaalan palveluilla voidaan mahdollisesti välttää osastohoito kokonaan tai ainakin lyhentää sitä, kun voidaan tukea asiakkaan varhaista kotiutumista. Jatkohoitopaikkojen riittämättömyys tulee edelleen nostamaan kotisairaalan palvelujen tarvetta.

Vastaus:

Kotisairaalan resursseja nostettiin vuodelle 2022. Kotisairaalan toiminnan laajentamisessa on edelleen lisäpotentiaalia vuodeosastopaikkojen riittävyyden tukemiseksi.

8.1.5. Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Tarkastuslautakunta toteaaakin, että erityisesti matalan kynnyksen palveluiden saatavuus tulisi taata, jotta asiakas tulisi palveluiden piiriin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja haitallisilta kerrannaisvaikutuksilta voitaisiin ehkä välttyä tai niitä voitaisiin vähentää. Mielenterveys- ja päihdetyössä olisi erityisen tärkeää vaikuttaa ehkäisevään työhön, kun tällä hetkellä painopiste on korjaavissa toimissa.

Vastaus:

Nykyinen mielenterveys- ja päihdepalveluiden tuotanto painottuu korjaaviin toimiin ja osaltaan alueellisen hoito- ja palveluketjujen toimimattomuuden vuoksi nykyisin käytössä olevat resurssit ovat tarpeeseen nähden riittämättömiä. Matalan kynnyksen palveluiden merkittävä saatavuuden lisääminen tulee vaatimaan lisäresursointia mielenterveys- ja päihdepalveluihin. Kehityssuuntaa voidaan edistää mahdollistamalla omahoidon ja lyhytterapeuttisten menetelmien saatavuus etulinjan palveluina.

8.3 Sosiaalityön palvelut

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota lastensuojelun asiakasmäärien ja lastensuojeluilmoitusten kasvavaan määrään. Kiireellisten sijoitusten ja avohuollon sijoitusten määrä on puolestaan vähentynyt. Tärkeätä on analysoida vähennyksen syitä.

Vastaus:

Kiireellisten sijoitusten, avohuollon sijoitusten, mutta myös huostaanottojen vähenemisen taustalla voidaan nähdä useita syitä. Salon lastensuojelun avohuollossa on jo jonkin aikaa ollut käytössä systeeminen malli, joka tutkimustenkin mukaan on vähentänyt useissa paikoissa sijoitusten tarvetta. Osin syynä voi olla myös se, että kaikki sijoituksia vaativat tilanteet eivät ole tulleet esille lastensuojelussa vallitsevan resurssipulan ja pitkään jatkuneen koronatilanteen vuoksi. Lähitulevaisuus näyttää, onko tällaista palveluvelkaa syntynyt ja mihin suuntaan sijoitusmäärät kehittyvät.

Yksityisten sosiaalipalveluiden valvontaa on toteutettu valvontasuunnitelman mukaisesti, huolimatta niukoista resursseista. Tarkastuslautakunta nostaa esiin huolen siitä, valvotaanko yksityisiä sosiaalipalveluita tarpeeksi riittävällä tasolla ja toteutuuko yksityisten sosiaalipalveluiden kautta annettavat palvelut tasalaatuisina kaupungin omaan toimintaan verrattuna.

Vastaus:

Valvontaan ei ole Salon kaupungin sosiaalityön palveluissa ollut irrotettavissa riittävää resurssia, koska pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen valvontatyö vaatisi vähintään yhden päätoimisen asiantuntijan resurssin. Asiakaskohtaista palveluiden valvontaa on toteutettu perustasolla työntekijöiden ja yksityisten palveluntuottajien yhteistyön kautta ja esille tullessiin epäkohtiin on puututtu, mutta ennakkollista ja kattavaa valvontatyötä on tehty vain ympärivuorokautisiin, Salon alueella sijaitseviin yksiköihin.

Ehkäisevään lastensuojelutyöhön on keskeistä panostaa, jotta asioihin pystytään reagoimaan ajoissa ilman raskaita palveluita.

Vastaus:

Tarkastuslautakunnan huomio on erittäin tärkeä ja jatkossa on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota siihen, kuinka ehkäisevää lastensuojelutyötä saadaan toteutettua erityisesti kuntaan jäävissä lasten, nuorten ja perheiden palveluissa osana kunnan hyvinvointityötä.

8.4. Edunvalvontapalvelut

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että edunvalvontapalvelut ovat jatkossakin saatavilla Salossa lähipalveluna ja että toimintaan varataan riittävät resurssit. Ennakoitavissa on asiakasmäärän kasvu entisestään.

Vastaus:

Tarkastuslautakunnan huomio on tärkeä, sillä edunvalvonta-palveluiden tuottaminen Salon kaupungin toimesta varmistaa sen, että palvelu on lähellä salolaisia. Palvelun saavutettavuus on merkittävä arvo edunvalvonnan asiakkaille. Asiakasmäärän kasvun vuoksi resurssien lisäämistä tulee tarkastella lähitulevaisuudessa.

8.5 Sote-uudistus

Tarkastuslautakunta näkee hyvänä, että sote-uudistuksen edellyttämä valmistelutyö on käynnistetty lain nopeasta toimeenpanon aikataulusta huolimatta. Tarkastuslautakunta nostaa esiin, miten tärkeää on tiedottaminen ja avoimuus, koska sote-uudistus koskettaa kaikkia kuntalaisia. Lisäksi tarkastuslautakunta korostaa, että vaikka henkilöstöjärjestelyt koskevat vain tulevalle hyvinvointialueelle siirtyviä, on koko kaupungin henkilöstöä syytä tiedottaa uudistuksesta ja sen käytännön vaikutuksista vuoden 2022 aikana.

Vastaus:

Uudistuksen edellyttämää valmistelutyötä on tehty intensiivisesti valmisteluorganisaation toimesta ja kunnat ovat osallistuneet mahdollisuuksiensa mukaan valmisteluun. Myös Salon kaupunki on osallistunut aktiivisesti toimittamalla erilaisia valmisteluorganisaation pyytämiä tietoja ja selvityksiä, sekä lähettämällä asiantuntijoita hyvinvointialueen hallinnollisen ja sisällöllisen työn valmisteluun.

Sote-uudistuksen valtakunnallisesta valmistelutilanteesta löytyy tietoa valtioneuvoston sote-uudistus -verkkopalvelusta. Varsinais-Suomen hyvinvointialue viestii aktiivisesti uudistuksesta muun muassa julkaisemalla tiedotteita ja ylläpitämällä kysymykset ja vastaukset -sivustoa, jonka kautta henkilöstö voi esittää uudistusta koskevia kysymyksiä ja saada niihin vastauksia. Hyvinvointialue järjestää myös uudistukseen liittyviä ajankohtaiskatsauksia kuntien henkilöstölle.

Salon kaupunki ylläpitää lisäksi omilla verkkosivuillaan Sote-uudistus Salossa -sivustoa, jossa muun muassa julkaistaan Salon sisäisen sote-uudistusta valmisteleva työryhmän muistiot. Tämän lisäksi kaupungin viestintäpalvelut julkaisevat yhdessä henkilöstön edustajien ja palvelualueiden johdon kanssa koko henkilöstölle suunnattua uutiskirjettä. Uutiskirjeessä tuodaan esille hyvinvointialueen rakentumiseen liittyviä keskeisimpiä asioita. Tavoitteena on tehostaa sisäistä viestintää ja nostaa muutokseen liittyviä asioita henkilöstölle helpommin saavutettavaksi.

Esittelijä

Sosiaali- ja terveystalouden johtaja

Päätösehdotus

1. Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta päättää antaa tarkastuslautakunnalle edellä olevan vastineen tarkastuslautakunnan vuoden 2021 arviointikertomuksessa esiin nostettuihin asioihin.
2. Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta lähettää kaupunginhallitukselle tiedoksi vastineen ja toimenpiteet, joihin on ryhdytty arviointikertomuksessa mainituissa asioissa.

Päätös

Sosiaali- ja terveystalouden lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Tiedoksianto

Taloustalouden palvelut